

GUDERIAN: GENERALUL PANZERELOR

autor

Kenneth Macksey

traducere

**Irina Cristescu
Claudiu Oancea**

editura

Miidecărți

București – 2017

Cuprins

Cuvânt înainte	1
1. Un tip ciudat	7
2. Decizii care au influențat viitorul	17
3. Cele mai negre zile	31
4. În căutarea unui Mântuitor	42
5. Crearea <i>Panzertruppe</i>	61
6. Răzbunarea din Polonia	85
7. Cale liberă prin Franța	102
8. Soarta unui erou	132
9. Drumul către Lötzen	167
10. Ultimul la rând	195
11. Ultima redută	213
12. Vizionar, tehnician, geniu sau cel mai bun general german?	219
Bibliografie	227
Tabel comparativ al gradelor militare de ofițeri în armatele germană, britanică și americană	
Index	229

1

Un tip ciudat

În data de 21 mai 1940, un general german obosit după lunga-i călătorie, mic de statură, dar însuflețit de un mare entuziasm, ajunsese la Abbeville și își îndreptă privirea peste Canalul Mâneicii. La finalul acestei „zile remarcabile”, cum avea să o descrie ulterior, își permise să savureze pentru o clipă faptul că i se îndeplinesc un vis. Înăuntrul și în afara orașului, forțele armate create de el, puternice, în vehiculele lor blindate, erau victorioase în urma unei prestații unice în istoria militară. Fără a zăbovi mai mult de o clipă, tancurile germane își croiseră calea prin cărările ocolite ale munților Ardeni, spărgând linia fortificată de-a lungul unui râu și învingând un segment important din cele mai bune trupe dușmane. Cu forțele încă relativ proaspete, ele cuceriseră orașul Abbeville, fără să întâmpine practic nicio opoziție, întrucât, la finalul unui avans de aproape 220 de mile, în unsprezece zile, acestea își lăsaseră, simplu prin viteza cu care înaintaseră, adversarii cu mult în urmă. Armatele anglo-franceze și belgiene, pe care nemții le întrecuseră atât de evident, zăceau distruse în spate; cât despre restul porturilor de-a lungul Canalului, acestea rămăseseră practic neapărate, gata să fie ocupate, iar forțele aliate depășite de moment nu mai puteau face altceva decât să privească uimiți cum erau pe cale să fie cucerite cu totul.

General der Panzertruppe Heinz Wilhelm Guderian se afla la apogeul carierei sale. El reușise – cu costuri neglijabile și implicând doar trei divizii, cu sprijinul ocazional al altora, ajutați spasmodic de forțele aeriene – să-i arunce pe aliații anglo-francezi în haos și făcuse în doar câteva zile ceea ce întreaga armată germană nu reușise în toți cei patru ani de război, mai înainte de 1918. De-a lungul acestui proces, Guderian a ajuns un fel de Gustav Adolf, creând inițial un concept și o armă cu adevărat revoluționare pe timp de pace, pentru a le impune cu succes în război: faptul că ofițerul era încă tânăr, la vremea în care își concepuse planul, nu a făcut decât să îi sublinieze capacitățile în raport cu monarhul suedez. Forțele armate create de el erau motivate de viteză, combinată cu protecția pe care blindajul o oferea combatanților, iar diviziile de panzer comandate de general erau dominate de „tanc”, o armă care nu prea își demonstrase potențialul înainte de 1918. Cu toate acestea, pe 21 mai 1940, ritmul avansului lui Guderian amețise armatele anglo-franceze, mai ales prin selecția rapidă și discretă a obiectivelor, uimind totodată strategii și tacticienii mai conservatori din Statul Major german, în timp ce priveau incredibila desfășurare de forțe

de pe hărțile dinaintea lor și dădeau ascultare rapoartelor venite pe calea radioului, de la tancurile aflate în vârful ofensivei.

Asta nu înseamnă însă că ofițerii din Statul Major rămăseseră în urmă cu îmbunătățirile ce trebuiau aduse la nivelul armatei. Timp de generații întregi, aceștia se ocupaseră cu dezvoltarea celor mai noi tehnici și tehnologii, astfel încât deciziile rapide în luptă să conducă la rezolvarea problemelor politice, totul sub pavăza unor războaie de scurtă durată. Cu toate acestea, având în vedere perspectiva războiului ce avea să înceapă, ultimele retușuri la design-ul panzerelor fuseseră marcate de unele paradoxuri. Liderii prudenți îi puseseră tot soiul de frâne lui Guderian, de teamă că acesta s-ar fi întins prea mult într-un moment în care încă un avans rapid ar fi dus la înconjurarea dușmanului. Aliaților li s-a permis, până la urmă, să fugă, *via Dunkirk*. Totodată, reacția mai-marilor din ierarhia germană față de succesul lui Guderian a fost euforică. *Generaloberst* Alfred Jodl, *Chef des Oberkommandos der Wehrmacht* (OKW), a notat cum Șeful Statului și Comandantul Suprem, Adolf Hitler, „de abia își încăpea în piele de bucurie, prevăzând deja victoria și pacea ce aveau să urmeze”. Este adevărat că Franța avea să capituleze, dar triumful nu era absolut. În ceea ce îi privea pe britanici, încurajați fiind de faptul că propria armată reușise să se retragă, aceștia au refuzat să se dea bătăuți: tancurile nu puteau decât cu greu să treacă Canalul, iar forțele aeriene, altfel decât armatele, nu puteau să ducă singure la o tranșare finală a luptelor. Triumful metodei lui Guderian devenise, de pe acum, ingredientul principal al unui viitor dezastru. Odată cu dobândirea unor câștiguri într-atât de mari comparativ cu efortul depus, Hitler și membrii entuziasmați ai anturajului său au început să creadă că nimic nu putea să stea în calea tancurilor și a forțelor aeriene germane. În scurtă vreme, tancurile nemțești aveau să își lase urmele adânci prin întreaga Europă, în profunzimile Rusiei și de-a lungul coastelor nord-africane. Și niciodată nu aveau să mai provoace distrugerea unei întregi națiuni atât de importante, împreună cu armata din care făceau parte. Lecțiile învățate de Guderian în urma studierii tacticilor folosite împotriva Germaniei, în 1918, puteau fi, la rândul lor, copiate. Dezechilibrul militar colosal și cu totul neașteptat, constatat pe câmpurile de luptă în 1940, avea să fie îndreptat.

Drumul care l-a purtat pe Guderian spre Abbeville începuse însă cu mult înaintea momentului în care el a început practic să îl parcurgă. Ca prusac, Guderian se identifica cu tribul care, în epoca medievală, ocupase pământurile dintre Vistula și porțiunea inferioară a râului Neman și a cărui expansiune treptată, după anul 1462, reflecta reacția naturală a unei populații aflate multă vreme sub stricta dominație a polonezilor. Cu toate acestea, chiar dacă familia lui Guderian era de origine olandeză sau – chiar dacă puțin probabil – de sorginte scoțiană, un lucru sigur este că aceasta nu avea mai deloc experiență cu profesia militară. Oamenii erau proprietari de pământuri și, asemenea celor mai mulți dintre latifundiarilor locali, nu dispuneau de averi importante. Strămoșii cu veleități militare ar fi putut veni din partea familiei bunicii lui Guderian, Emma Hiller von

Re: Gaertringen. Familia Hiller produsese o serie de generali prusaci care luptaseră sub Frederic cel Mare și în Războaiele Revoluționare împotriva Franței. Rudolf Freiherr Hiller von Gaertringen fusese căpitan de cavalerie și luptase în cadrul evenimentelor din 1806, cu toate că ceva mai târziu, după ce devenise Comandantul *Landwehr*-ului Neumark, își servise patria cu distincție împotriva francezilor, în campania din 1813, dar și în lupta finală împotriva lui Napoleon de la Waterloo, din 1815. În 1861, un alt Hiller von Gaertringen fusese căpitanul de cavalerie căruia i se ordonase să organizeze un marș către Berlin, pentru a susține Statul Major împotriva Dietei.

Familia Guderian s-a dovedit un suporter civil timpuriu al militarismului prusac aflat în plin proces de expansiune, un cult care a înflorit precum o Sparta modernă sub comanda salvatorului armatei de după momentul 1806, Gerhard Scharnhorst, și al notabililor săi succesori, Carl von Clausewitz, Albrecht von Roon și Helmuth von Moltke cel Bătrân. Acești bărbați proveneau tot din mediul relativ sărac al aristocrației Junkerilor, al proprietarilor prusaci de pământ, și credeau cu tărie în pregătirea militară și în ceea ce un viitor Șef al Statului Major, Paul von Hindenburg, avea să numească „lipsa vrerii”. Simțeau fiorul unui patriotism care le permitea, în mod tradițional, bunăoară, să organizeze o lovitură de stat împotriva guvernului – asta dacă monarhul nu avea obiecții în acest sens.

Tatăl lui Heinz Guderian, Friedrich, știa prea bine ce însemna acea „lipsă a vrerii”. Părintele lui îi murise de tânăr, lăsând în urma lui o văduvă și șase copii. Mama lui s-a văzut nevoită să vândă proprietățile familiei de la Hansdorf Netz, din Warthegau, pentru a-și putea crește copiii cum trebuie (cei din familia Guderian întrețin până în ziua de astăzi relații familiale deosebit de strânse). Dorința tatălui fusese însă ca tânărul Friedrich să se înscrie la Școala de Cadeți, ceea ce acesta a și făcut, în anul 1872, lucru care a priit, de altfel, și bugetului familiei. A ajuns acolo chiar după cea mai importantă campanie victorioasă a lui Moltke, într-un moment în care forțele armate prusace se aflau în plină glorie, iar Moltke tocmai ce se afla în cursul extinderii inovațiilor tehnice din sânul acesteia. Vechea aristocrație nu era de acord cu acest lucru, astfel încât Friedrich Guderian s-a potrivit mănășă în planul lui Moltke de a dilua numărul nobililor din armată și de a îl crește pe cel al apartenenților clasei mijlocii, mai potriviți pentru ocuparea pozițiilor în branșa armelor tehnice. În 1872, doar două treimi din Statul Major erau titrate, iar procentul ofițerilor proveniți din clasa mijlocie în cadrul armatei era într-o creștere continuă, îndeosebi în cadrul diviziilor tehnice, inclusiv al diviziilor de ingineri, despre care se spunea că „un bărbat va coborî treaptă după treaptă, până ce va ajunge inginer”.

Cu toate acestea, Friedrich Guderian a devenit membru al infanteriei ușoare, un *Leutnant* al Batalionului 9 Vânători, într-o armată care prețuia cel mai mult cavaleria, apoi infanteria de gărzi, infanteria ușoară și, abia la urmă, artileria. Infanteria ușoară era, alături de cavalerie, cel mai rapid element ale forțelor combatante. Moltke insista, de altfel, că victoria în luptă reprezintă consecința naturală a unui grad sporit de mobilitate și a acțiunilor ofensive. Proaspăt intrat în armată, neîntinat de credințele tradiționale în

felul în care trebuiau să decurgă lucrurile, Friedrich a întâmpinat fiecare schimbare fără rânduială, fiind departe de a fi șocat de Moltke, atunci când acesta declara „nu mai construiți fortificații, construiți căi ferate”. Această deschidere spre nou a fost transmisă mai apoi de Friedrich fiilor săi soldați.

Anul 1888 a fost un moment de răscruce atât pentru Friedrich Guderian, cât și pentru întreaga Germanie.

În octombrie 1887 s-a căsătorit, iar pe 17 iunie 1888 lui Friedrich și soției sale, Clara, li s-a născut primul fiu, Heinz. Cu două zile mai înainte, în data de 15, fusese înscăunat un nou monarh, *Kaiser Wilhelm II*, care avea să susțină în curând nechibzuita *Weltpolitik*, care înlocuia vicleana și abila politică a cancelarului Bismarck.

Ar fi greșit să sugerăm că Germania avea parte de o atmosferă beligerantă în anii 1890, chiar dacă Franța nutrea dorințe de răzbunare după momentul 1871 și chiar dacă prin porturi se nutreau gânduri vizând provocarea supremației navale britanice. Comerțul Germaniei era în plină expansiune, iar forfota din zonele industriale, precum și semnele prosperității din orașele principale, alături de progresele făcute în educația de masă, începeau să înlocuiască vechea austeritate. Schimbările la nivelul politicilor guvernamentale au avut efecte minime asupra soților Guderian, care se bucurau de rutina vieții de garnizoană la fel ca mai toate cuplurile de proaspăt căsătoriți care își găsiseră locul într-o societate privilegiată. Fritz, fratele lui Heinz, s-a născut în octombrie 1890, iar în anul următor, familia s-a mutat la Colmar, în Alsacia, unde a rămas până în 1900, când au fost relocați la St. Avold, în Lorena.

Până atunci, atât Heinz, cât și Fritz se deciseră să devină ofițeri în armată, o alegere susținută cu bucurie de tatăl lor, având în vedere că familia avea nevoie să fie susținută. La St. Avold nu existau condiții potrivite de școlarizare, în timp ce la școlile de cadeți din Germania, de tipul *Real Gymnasium*, se predau subiecte moderne (inclusiv franceza, engleza, matematica și istoria). Așadar, între anii 1901 și 1903, Heinz și Fritz au urmat Școala de Cadeți de la Karlsruhe, din Baden, iar în 1903, Heinz a fost transferat la Școala de Cadeți din Gross Lichterfelde, Berlin, unde a fost urmat, ceva mai târziu, și de Fritz.

Aici, cei doi frați au fost vrăjiți de disciplina prusacă în cea mai existentă și sofisticată formă a sa. În contrast cu absurditățile manifestărilor exterioare ale regimului său militar – rigiditatea instrucției, a uniformei și a formalităților -, această școală insufla o filozofie, o atitudine și o flexibilitate de neimaginat de către cei care reușesc astăzi să își închipuie stilul prusac doar în formele sale cele mai rigide. Dincolo de caracterul uniform al sistemului, exista – îndeosebi în beneficiul ofițerilor – o recunoaștere a dreptului și a dorinței de exprimare a unor opinii clare, chiar și în felul în care erau exprimate ordinele. Astfel, procesele mentale ale cadeților erau antrenate spre a recunoaște autoritatea supremă, dar doar după epuizarea tuturor argumentelor. Trebuie observat aici că acest lucru nu este prea diferit de metodele folosite de majoritatea celorlalte armate. De fapt, multe armate au copiat sistemul prusac, deosebirea dintre ele fiind doar măsura în care aplicau cele copiate. Temeinicia meticuloasă a germanilor a fost, de altfel,

motivul pentru care dușmanii umiliți ai acestora au început să se teamă și să urască această metodă superioară. În exterior, cel puțin la început, Guderian s-a conformat sistemului. Rezervele lui privind spiritul – dacă nu chiar conținutul efectiv al acestuia – aveau să transpară mult mai târziu, atunci când a trebuit să se adapteze unor situații dificile. Flexibilitatea răspunsului a fost însă mereu pe sufletul și în acțiunile sale. El nu s-a revoltat imediat, iar rapoartele sale s-au îmbunătățit pe măsură ce progresa, începând să-și dezvolte entuziasmul necesar pentru subiectele care aveau să îl subjuge pe parcursul întregii vieți. De regulă, reușea să aibă o poziție bună în clasă. În *Panzer Leader*, el și-a amintit despre instructorii și profesorii de la Gross-Lichterfelde "...cu sentimente de profundă recunoștință și respect". În schimb, despre instructorii de la Școala de Război de la Metz scria, în 1907: „Sistemul nu este croit pentru persoane ambițioase, ci doar pentru mediocri. Este de-a dreptul plicticos.”, adăugând că superiorii i se păreau de-a dreptul nepăsători. Cu toate acestea, din cele scrise de el la finalul cursului, se pare că aceiași superiori fuseseră impresionați de cadetul despre care spuneau că era serios și privea mereu în față, care era ambițios, onorabil, un bun călăreț, cu o personalitate puternică, șarmant și „profund interesat de profesia aleasă și foarte onest”. Ca o ironie a sorții, având în vedere cele ce aveau să se întâmple mai târziu, Guderian a avut o prestație slabă la examenul de tactică, alegând o postură defensivă în locul soluției sugerate de atac.

Spre imensa-i satisfacție, Guderian fusese trimis, în februarie 1907, ca *Fähnrich*, la Bitche, pentru a se alătura Batalionului 10 al *Hannoverian Jäger*, condus, la acea vreme, de tatăl său – un comandant „deopotrivă iubit și temut atât de familie, cât și de batalion”. În ianuarie 1908, a devenit *Leutnant*, cufundându-se în viața normală a unui tânăr ofițer tipic, care iubea animalele, călărea bine, îndrăgea vânătoarea și trasul cu pușca. În această perioadă, și-a dezvoltat și pasiunea pentru arhitectură și peisajele rurale, apreciind totodată teatrul și dansul. Muzica însă nu îi era pe plac: era cu totul afon și a fost dat afară din corul cadeților, când profesorii au observat că sunetele scoase de el erau cu totul altele decât ceea ce cântau colegii săi. Poate că toate acestea au avut o oarecare semnificație pentru el. În tot cazul, jurnalul său oferă pasaje de critică sănătoasă, care, de altfel, nu era exprimată decât de prea puțini dintre contemporanii săi. În paginile sale, Guderian vorbește despre studiul istoriei militare. El avea o memorie extraordinară, putând cita pasaje întregi din operele clasicilor sau din cele militare. În același jurnal, se vorbește și despre exercițiile profitabile cu batalionul sub comanda părintelui său, de la care a învățat atâtea: „Încerc să îl copiez”, a scris el.

Mai mult, Guderian înregistrează aici și gânduri fugare, care reflectă obsesia privitoare la statornicia prietenilor. În iulie 1908, într-un moment de singurătate, nota: „Prietenii îmi cer să petrec mai mult timp cu ei. Dacă ar fi fost mai atenți, nu s-ar fi creat ruptura aceasta. Acum este greu să reparăm stricăciunile. Mi-am pierdut respectul pentru ei. Mă acuză că sunt un introvertit...dar nu este nici o mândrie să mergi cu gloata.” Apoi, în noiembrie 1909: „De mi-aș putea găsi un prieten adevărat. Camarazii mei

sunt foarte buni, dar nu este niciunul printre ei pe care să mă pot bizui deplin... Pretutindeni domnește neîncrederea.” Un an mai târziu, pare să aibă un dram de speranță, odată cu sosirea unor noi ofițeri în batalionul său, astfel nemaifiind cel mai tânăr membru al acestuia: „Se dezvoltă prietenii de calitate... Cei mai tineri ofițeri ai noștri, inclusiv [Bodewijn] Keitel, sunt foarte plăcuți. Cred că cel mai promițător și cel care are cele mai multe aptitudini de soldat, dar și în alte privințe este Keitel”. Devenise deja evident că Guderian se înțelegea mai bine cu subordonații decât cu superiorii, o altă temă recurentă ce avea să transpară mai târziu. Existau, așadar, mari deosebiri între Guderian și persoanele care, din multe puncte de vedere, aveau să joace un rol echivalent în dezvoltarea soluțiilor blindate britanice – Percy Hobart și J.F.C. Fuller. Hobart era chiar un mare admirator al artelor, fiind la fel de onest în dedicarea sa profesională și având un simț critic spumos – deși era cu mult mai dur și mai nepoliticos atunci când voia să își impună punctul de vedere. Cu toate acestea, Hobart și-a petrecut prima parte a carierei acceptând relativ ușor standardele profesionale ale colegilor săi ofițeri. Dar *el* se număra printre *ingineri*, un *corps d'élite* în cadrul armatei britanice. Guderian, pe de altă parte, considera că mulți dintre colegii săi, ofițeri de infanterie, nu erau suficient de interesați de profesia lor. În această privință oglindea, astfel, opiniile lui J.F.C. Fuller, la rândul-i membru al infanteriei ușoare, care se simțea și el izolat la nivel mintal de colegii săi ofițeri, „...un călugăr într-o mănăstire trapistă, pentru că atunci când toată lumea din jurul tău vorbește despre aceleași lucruri (vulpi, rațe și păstrăvi), dimineța, la prânz și seara, ar face mai bine să tacă din gură.” Invectivile lui Fuller erau la fel de acide ca cele ce aveau să fie enunțate de Guderian, iar încercările lor de depășire a mediocrității, similare (Fuller aplicând pentru o poziție la Colegiul Statului Major).

În octombrie 1909, Batalionul 10 Vânători a fost transferat la Goslar, în Munții Harz, una dintre cele mai pitorești regiuni din Germania, iar aici Heinz Guderian a întâlnit-o și s-a îndrăgostit de Margarethe Goerne. Când, în decembrie 1911, au decis să se căsătorească, au apărut însă și problemele. Gretel, cum îi spunea el, avea doar optsprezece ani, iar tatăl ei credea că este prea tânără pentru măritiș. Heinz a fost convins să aștepte doi ani, cu toate că cei doi s-au logodit oficial în februarie 1912. În consecință, Guderian a hotărât că era nedrept să rămână în Goslar. În plus, simțea nevoia să urmeze ceva cursuri de tehnică militară pentru a-și lărgi fundamentul cunoștințelor sale profesionale. A identificat, așadar, două cursuri, unul despre mitraliere și unul pe tema comunicațiilor. Friedrich, care tocmai fusese promovât la rangul de *Generalmajor*, la comanda Brigăzii de Infanterie 35, l-a sfătuit să nu urmeze cursul despre mitraliere, „pentru că nu prea sunt de viitor”, dar a adus laude sistemelor de comunicații și mai ales sistemului nou-nouț de comunicare fără fir, care se impusese de la începutul noului secol și în domeniul căruia Germania devenise *portdrapel*. Fiul i-a dat dreptate.

Pe 1 octombrie, Heinz s-a angajat la compania de radiotransmisiuni a Batalionului 3 de Telegraf din Koblenz, iar aici a început activitatea care avea să îl ducă pe culmile gloriei.

Anul următor – ba chiar tot deceniul următor – a fost încărcat de activități. Timpul a trecut repede, întrucât locul nou de muncă îi ocupa fiecare clipă. În propriile cuvinte:

„Neavând vreo experiență prealabilă în ceea ce privea radiocomunicațiile și fiind, în plus, și responsabil cu instructajul recruților, am fost coplesit de obligațiile ce îmi reveneau. În conformitate cu directivele emise de șeful Statului Major, Corpul VIII de Armată..., ofițerii din garnizoana de la Koblenz au fost însărcinați cu predarea cursului pregător pentru *Kriegsakademie* [Academia de Război]. Pregătirile au fost deosebit de intense... Mai mult, instructorii au însușit sălile de clasă cu spiritul lor de camaraderie, făcând astfel ca relațiile noastre sociale să fie deosebit de plăcute. Programa acoperea tactici până la nivelul unei brigăzi de infanterie consolidate, tehnică de front, inginerie și instructaj pentru diverse arme... Ni s-a permis să ne alegem propria metodă de studiu al limbilor străine, geografiei și istoriei.”

În scurt timp, Guderian s-a calificat drept interpret de limba franceză, devenind fluent și în limba engleză. Datorită dedicației sale frenetice, a luat examenul Academiei din prima încercare, devenind astfel, la douăzeci și cinci de ani, cel mai tânăr dintre cei 168 de ofițeri selectați să urmeze cursurile de trei ani de la Academia de Război de la Berlin, care au început la data de 5 octombrie 1913. Acest fapt a fost un argument solid pentru nivelul de maturitate la care ajunsese. Mai întâi însă, trebuia să rezolve o altă problemă importantă. Părinții logodnicei sale s-au înclinat în fața succesului lui Guderian, consimțind la devansarea datei căsătoriei celor doi, astfel încât, pe 1 octombrie, Heinz s-a cununat cu Margarete. În anii ce au urmat, nu a făcut deloc dovada meritului de a purta porecla de mai târziu, *Schneller Heinz* (Heinz cel iute). Nici nu a aderat la una din vorbele lui Moltke, pe care îi plăcea să o citeze: „Mai întâi îți faci socotelile și de abia mai apoi riști”. Avea să devină celebru pentru juxtapunerea contradictorie a metodelor folosite, un amestec de contemplație studiată, pe de o parte, și impulsuri subite, pe de altă parte. Căsătoria a fost însă un pas profund gândit, de o importanță fundamentală. Margarete, cu firea ei liniștită și mângâietoare, s-a obișnuit cu toanele și aspirațiile lui, poziționându-se în contrast puternic cu tânărul ofițer care se alesese deja cu o anumită reputație, având în vedere energia lui debordantă și impetuozitatea sa teribilă. Guderian scria despre ea că era un „partener perfect”, iar primul lor fiu avea să declare autorului că i-a fost cu totul esențială soțului ei. De fapt, această nevoie pe care o avea Heinz Guderian, de un partener și un șef calmi, avea să devină o necesitate absolută și pentru armata germană, pe măsură ce cariera sa a progresat. În plus, chiar mai importante s-au dovedit a fi și ambițiile tot mai mari ale lui Margarete care, odată cu trecerea timpului, a ajuns să creadă în destinul mareț al soțului ei și a cărei influență asupra acestuia, după cum se va vedea, nu a fost intenționată doar să încurajeze, dar și să îi ghideze pașii pe cărări mai sigure când, în momentele sale furtunoase, amenința să dea cu totul de pământ. Ceremonia nupțială a conținut, ea însăși, indicii despre ceea ce avea să le rezerve viitorul celor doi: printre invitați s-a numărat Bodewin Keitel (văr de-al doilea cu Margarete), al cărui frate, Wilhelm,